

VÅRD- OCH OMSORGSKONTORET
Birgitta Hofvander

Svar Motion att utreda samordning av arbete mot mental hälsa

BAKGRUND

Föreslaget är att kommunstyrelsen får i uppdrag i att utreda möjligheten för en samordningsfunktion av samtliga arbeten mot psykisk och mental ohälsa och om möjlighet finns att inrätta en sådan funktion.

Ytterligare uppdrag är att presentera en sammanställning av samtliga arbeten som idag genomförs mot psykisk och mental ohälsa och vilka resurser som finns inom kommunens verksamhet.

Uppdraget från VON om yttrande från VoO

Inom vård -och omsorgskontoret finns en samordningsfunktion för arbete för psykisk hälsa i Sala kommun. Psykisk ohälsa är ett växande problem som innebär stora kostnader och utmaningar för samhället. Syftet med samordningsfunktionen är att skapa förutsättningar för att förbättra samverkan mellan huvudmännen och effektivisera vård och omhändertagande av personer med psykisk ohälsa/psykisk funktionsnedsättning. Målet är att genom en etablerad ledningsstruktur möjliggöra ett långsiktigt strategiskt arbete som på sikt leder till en förbättrad psykisk hälsa i Sala kommun.

Landsting/regioner och kommuner är sedan 2010 enligt lag¹ skyldiga att ingå en skriftlig överenskommelse om sitt samarbete gällande personer med psykisk sjukdom/funktionsnedsättning (både barn och unga samt vuxna).

Enligt gällande överenskommelser för Västmanland ska samverkan bedrivas under ledning av lokala ledningsgrupper bestående av representanter från huvudmännen på chefsnivå med flera. Sammankallande i grupperna är socialchef eller den denne utser.

Under 2018 gjordes ett omtag i arbetet med psykisk hälsa i Sala kommun då uppdraget visat sig vara alltför omfattande för att bedrivas inom ramen för löpande verksamhet. En projektledare anställdes med uppdrag att vara sammankallande i de lokala ledningsgrupperna samt utveckla området psykisk hälsa på först 50 och senare 75 %. Anställningen finansieras idag av stimulansmedel, vilket gör arbetet sårbart. För 2019 har ännu inga stimulansmedel tilldelats. Behov finns att permanenta denna funktion för att säkerställa en samordningsfunktion inom området psykisk hälsa i Sala kommun.

Deltagare i de lokala ledningsgrupperna är verksamhetschefer för kommunens verksamheter (socialtjänst, området funktionsnedsättning, hemtjänst och särskilt boende) samt elevhälsochefen, vårdcentralcheferna i Sala, cheferna för vuxenpsykiatri och BUP samt förbundsordförande i Norra Västmanlands samordningsförbund. Till ledningsgruppen finns även andra resurser kopplade, t.ex.

¹ Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och Socialtjänstlagen (2001:453)

Vård- och omsorgskontoret

brukarorganisationerna RSMH Sala och NSPH-V, som kommer att få en större roll under hösten.

De lokala ledningsgrupperna ansvarar för att ta fram handlingsplaner för att utveckla både samverkan och de egna verksamheterna med utgångspunkt i identifierade lokala utvecklingsområden. Det lokala arbetet utgår även från ett regionalt samarbete där samtliga kommuner samt region Västmanland ingår, med syfte att kunna genomföra gemensamma satsningar inom området psykisk hälsa som formuleras i regionala handlingsplaner för Västmanland (för frågor gällande för barn, unga samt unga vuxna respektive vuxna). Utgångspunkt har tidigare varit överenskommelser mellan regeringen och Sveriges kommuner och landsting och finansiering genom statliga stimulansmedel. Nuvarande regering har ännu inte beslutat om en inriktning för området psykisk hälsa. Inga stimulansmedel har som tidigare nämnts tilldelats för 2019.

Pågående aktiviteter

Under 2018 och 2019 har utökad samverkan och ett brett kontaktnät etablerats mellan ledningsgruppsdeltagarna och deras verksamheter och aktörer som t.ex. Hälsocenter, Självhjälpscentrum, Personligt ombud, Förebyggande ungdom (FUP-gruppen), brukarorganisationen RSMH Sala och Studieförbundet vuxenskolan. Ett syfte har varit att alla deltagare ska ha god kännedom om vilket stöd som finns tillgängligt idag och se om detta stöd kan utnyttjas mer effektivt.

Ett särskilt samverkansform har startas upp för att hantera frågor kring unga som går i grundskolan eller är inskrivna på gymnasiet och får stöd av olika aktörer, efter att omedelbart behov av att utveckla samverkan påpekats. Syftet med forumet är att säkra att rätt aktörer ingår och snabba på processen för ungdomen. Deltagande aktörer är representanter från socialtjänst, biståndshandläggare, arbetsmarknadskonsulenter, samordningsteamet Sala, Arbetsförmedlingen, vårdcentral, BUP, vuxenpsykiatri, habilitering, elevhälsan, ungdomsmottagningen, Tärna folkhögskola, Kungsängsgymnasiet samt Ösby naturbruksgymnasium.

Under 2019 påbörjades en omfattande utbildningsinsats i metoden Första hjälpen psykisk hälsa (Mental Health First Aid) för kommunalanställda. Det är en evidensbaserad bemötandemetod där man lär sig hur man hjälper någon med psykisk ohälsa tills personen fått psykiatrisk hjälp. Metoden är ursprungligen australiensisk och har översatts till svenska förhållanden av Karolinska institutet/Nationellt centrum för suicidforskning samt prevention. Under de kommande åren ska 900 personer från kommunens verksamheter utbildas av 19 instruktörer som fått en särskild utbildning. I dagsläget har ett 80-tal personer utbildats. Satsningen finansieras av stimulansmedel.

Utbildningen Första hjälpen psykisk hälsa är ett led i att genom förstärkt kompetens genomföra det av kommunstyrelsen beslutade Handlingsprogram för suicidprevention. Genom att fler känner igen tecken på psykisk ohälsa, samt lär sig hur man kan hjälpa, möjliggörs tidiga insatser vilket både besparar den drabbade onödigt lidande och medför lägre kostnader för samhället. I utbildningen får man även konkret lära sig hur man till exempel hjälper en person som man misstänker är självmordsnära. Samarbete har även etablerats med regional suicidsamordnare för Västmanland i fortsatt arbete med handlingsprogrammet.

Vård- och omsorgskontoret

Personal inom funktionsnedsättningsområdet har fått utbildning om psykisk ohälsa bland funktionsnedsatta. Även inom socialtjänstens område har särskilda satsningar gjorts. Beroendemottagningen har stärkts med en person. Beroende förekommer i samband med psykisk ohälsa. Medarbetare inom barn och ungdom (både öppenvård och myndighetsutövning) har fått utbildning i samtalsmetoden TRAPPAN för bättre kunna samtala med barn som bevittnat våld. Otrygg uppväxt är en riskfaktor för att utveckla psykisk ohälsa.

I samarbete med Studieförbundet vuxenskolan genomförs kostnadsfria samtalsgrupper för seniorer i kommunen. Hittills har 28 personer deltagit i fyra grupper. Fler samtalsledare är under utbildning och satsningen fortsätter och utökas under hösten. Utredning pågår av möjligheten att även starta upp samtalsgrupper för ungdomar.

Samordningsfunktionen samarbetar med Svenska kyrkan om en dag med paneldebatter och föredrag om psykisk hälsa i Sala den 21 september 2019.

Inom ramarna för Tillsammansveckan, och i ett samarbete med Studieförbundet vuxenskolan och Hjärnkoll, anordnades flera föreläsningar på temat psykisk ohälsa i mars 2019 i Sala kommun. Syftet är att sprida kunskap och minska stigmatisering.

Flera initiativ är även under utredning. Tillsammans med samordningsförbunden i Västmanland utreds möjligheten att kunna starta Fontänhus. Fontänhus är en effektiv arbetsinriktad och psykosocial rehabiliteringsmodell som riktar sig till personer med psykisk ohälsa där man fokuserar på det som är friskt istället för det som är begränsande.

Om PEER-support kan vara aktuellt för Sala är en annan fråga som utreds. PEER-support innebär att en person med egen erfarenhet av psykisk ohälsa anställs inom t.ex. socialpsykiatri eller öppenvården för att hjälpa andra i deras återhämtning. Ett pilotarbete startas för närvarande upp i Västmanland och Sala kommun har anmält intresse om att eventuellt delta i det.

Skolförvaltningen har fått information om samt kostnadsfritt erbjudits utbildning i Första hjälpen psykisk hälsa för skolpersonal, t.ex. pedagoger, specialpedagoger och personer som arbetar i kapprum och kafeteria. En första utbildning planeras till tidig höst på Kungsängsgymnasiet.

Skolförvaltningen har även fått information om och samt kostnadsfritt erbjudits utbildning i YAM (Youth Aware of Mental Health) som är ett evidensbaserat, skolbaserat hälsofrämjande och självmordspreventivt program, utvecklat för unga genom ett samarbete mellan forskare vid Karolinska Institutet och Columbia University (New York, USA). YAM riktar sig till elever i årskurs 8. I regional handlingsplan för psykisk hälsa för barn, unga samt unga vuxna i Västmanland finns målet att samtliga elever i årskurs 8 skall få utbildning i YAM. Sala kommun är den enda kommunen i Västmanland som inte använt den möjligheten.